Det er udtryk for de politiske forholds mere og mere komplicerede natur, at de politiske partier nu må have både et principprogram og et handling program. Man kan jo beklage, at det ikke længere er tilstrækkeligt, at have sit principprogram, men der ligger en ærlighed i, at partierne overfor vælgerne erkender, at der ved siden af partiets principprogram, må være et aktuelt program, tagende sigte på den helt aktuelle situation.

Jeg er derfor glad for, at Venstres ledelse har taget initiativet til, at der nu her på landsmødet drøftes og vedtages et handlingsprogram. Det forekommer mig, at inflationen har sat sit præg på det, sådan i ordrigdom, men ellers så synes jeg, der er mange gode og fortrinlige ting i det. Der er også ting i det, som jeg synes egentlig hører hjemme i principprogrammet, er i principprogrammet, og som i og for sig ikke behøvede at være med her. Til det hører bemærkningerne om markedspolitikken. For der foreligger jo ikke nogen aktuel situation vedrørende de markedspolitiske forhold og muligheder, og der er heller ikke udsigt til, at én ny situation vil opstå med det første, og på denne baggrund var det nok rigtigere, at man lod det forblive i principprogrammet. Venstre er jo et parti, der stiler mod regeringsmagten, og jeg spørger da: Er det helt rimeligt, at et parti, der stiler mod at blive regeringsparti, rejser strid om dette anliggende ? dette så meget mindre, som partiet her må regne med at kunne få folketingets flertal imod sig. Ved på ny at rejse de markedspolitiske signaler kan vi komme til at komplicere mulighederne for overhovedet at danne en venstreledet regering. Jeg går ud fra, at der ikke er nogen indenfor partiet, som synes, at det kan være ganske bekvemt, skal vi at have sådan en slags undskyldning for, at Venstre ikke påtager sig regeringsansvar. For alle tilfælde skyld vil jeg da advare mod sådanne bekvemmelighedshensyn. Jeg vil også pege på, at det måske ikke er helt rimeligt, at et parti, der stiler efter regeringsmagten, sådan på det nærmeste nedvurderer frihandelsområdet, som Danmark er medlem af. Vi skal jo passe på, at vi ikke kommer til at smide noget værdifuldt væk uden at have sikkerhedfor at få noget bedre i stedet. Jeg har ikke noget imod, at vi prøver at få gennemført en folketingsbeslutning, der er mere rummelig end beslutningen af 4. august 1961. Jeg beder blot om, at man overvejer

hvilke indtryk,en sådan politisk handling vil gøre på vore parthavere i EFTA. Men for ikke at rejse en større debat om disse ting her på landsmødet så vil jeg da gerne vise imødekommenhed overfor, hvad ledelsen har haft i tankerne, da de skrev dette

udkast til handlingsprogram, men jeg vil godt foreslå en ændring et par steder.
Hvis De sidder med programmet, så tag lige side 3, det er den første trykte side i det, det er det afsnit, der begynder: Danmarks mangeartede og nære samhørighed med de øvrige vesteuropæiske lande bør efter Venstres opfattelse udløse aktiv handling i retning af at give landet plads i de enhedsbestræbelser, som det europæiske fællesmarked er udtryk for o.s.v. - Det afsnit dér synes jeg ikke, man har været så overvældende heldig med i udformningen af det, hverken indholdsmæssigt eller sprogligt. Må jeg foreslå, at det afsnit går ud af programmet og erstattes af følgende: For at sikre Danmark den bedst mulige placering i de europæiske enhedsbestræbelser anbefaler Venstre en folketingsbeslutning, som giver åen danske regering større politisk bevægelsesfrihed, end den der er indeholdt i folketingsbeslutningen af 4. august 1961.
Ja, så kort kan det siges, så enkelt - så fatteligt. Og så undgår man denne lidt stødende form overfor partiets politiske venner herhjemme og overfor vore partnere i EFTA. Og i logisk konsekvens af, hvad jeg her har foreslået, så beder jeg om, at man slår op på programudkastets side 8. Det er det afsluttende stykke om landbruget. Der synes jeg, vi skal skrive i stedet for det, der står: Det er samfundets pligt og interesse, at dansk landbrug sikres rimelige vilkår i forhold til dets konkurrenter. Resten kan vi lade stå. Der er jo mere konsekvens og større rækkevidde i min formulering, end der er i det foreliggende udkast, som jeg synes har nogle begrænsninger og også indeholder et løfte, som vi ikke ved, om det kan holde. Der er jo forskellige andre ting i programmet, som jeg godt kunne tænke mig at få rettet efter mit hoved, det vil det jo ikke blive kønnere af, men jeg er jo også en nøjsom og en fredelig natur, så jeg skal holde mig til de to forslag, jeg her har stillet, og som jeg meget varmt anbefaler landsmødet at stemme for.
Og så har jeg til sidst et par - skal vi sige politiske bemærkninger.
Jeg synes, at det er ganske interessant at se pressens kommentar til Erik Eriksens åbningstale i går. Den bliver næsten overalt opfattet som et klart nej til i givet fald at danne en ren Venstreregering. Se, det er ikke en holdbar situation at bringe Venstre i. Landsmødet bør efter min opfattelse sikre sig, at partiet har fuld bevægelsesfrihed i den situation, der opstår efter valget den 22. september. For at undgå enhver misforståelse og for at gøre tingene helt klare så vil jeg udtale, at jeg håber på et flertal for Venstre og Konservative, at jeg ønsker og vil virke for en

VK-regering, ja, den bredest mulige liberale regering, men det går jo ikke altid sådan, som man ønsker. Landsmødet er jo en forsamling af voksne mennesker, der godt kan tåle at høre den usminkede sandhed, som er denne. Det kan, hvor lidt vi så end ønsker det, komme til at ligge sådan, at der ikke bliver parlamentarisk mulighed for en VK-regering, og det kan gå således, at der bliver mulighed for en ren Venstreregering.

Sker dette, er det min opfattelse, at Venstre må være rede til at tage regeringsansvar om fornødent alene. Der må jo være perspektiv i, hvad man foretager sig. Enhver kan vel forestille sig perspektivet ved en eventuelt spildt mulighed for at få en liberal regering. Landet og Venstre har ikke råd til at lade en mulighed gå tabt. Og derfor bør det fastslås, at Venstre har sin fulde bevægelsesfrihed i disse anliggender. Jeg føler mig helt overbevist om, at VK-samarbejdet har en sådan styrke, at det kan bære også en sådan situation, som den, jeg her har givet udtryk for, kan opstå. Det må jo være samarbejdets mål at skabe udveje for ny politik, ikke at spærre vejen for en sådan.

Jeg håber, at Erik Eriksen i dag vil være i stand til at give tilslutning til de bemærkninger, jeg her har gjort om et forhold, som ligger os alle stærkt på sinde. Og jeg vil da sådan i al beskedenhed sige til Erik Eriksen og til hele Venstres ledelse:

Det er afgørende for Venstres skæbne på valgdagen, at Venstre forud for valget klart og utvetydigt markerer overfor offentligheden, at Venstre har viljen til at påtage sig regeringens ansvar, også i dettes mere tyngende form. Blot den mindste tvivl - den være begrundet eller ubegrundet - den mindste tvivl vil være en hindring for, at vi kan få tilslutning fra de lidt ubeslutsomme vælgere af liberal tilbøjelighed, Vi må og skal have fat netop i dem. Det jeg her har sagt, det ligger på linie med, hvad jeg har sagt på møder rundt om i landet, siden min opstilling i Sorø amt for et par måneder siden. Jeg har haft den fornøjelse at tale ved en 40 møder på de to måneder, og der er en masse mennesker, der har haft fornøjelsen at høre mig - ja, vi er jo da i hvert fald oppe nu på mellem 12 og 13.000. Og jeg kan sige til jer, at det er mit bestemte indtryk fra disse møder, at der er en varm tilslutning til disse synspunkter, og jeg føler, at der blåser en god vind for en liberal politik, og at det er vor opgave at fange denne vind i vort sejl. Det mener jeg, vi har mulighed for, men det er afgørende vigtigt, at vi markerer viljen til at ville. Det er vigtigere end at være imod

en hel masse. Jeg håber, at Erik Eriksen og Landsmødet også vil udtale sig klart om Venstres fulde bevægelsesfrihed. Det vil give en rankhed, og det vil give et mod over de bestræbelser op til valget den 22. september, hvis mål er en ny regering gennem et stærkt Venstre. Jeg afleverer nu mine forslag til mødets dirigent.